

EESTI ÕPETAJATE LIIT

LIIDU BÜROO:

Tallinna, Tatari 3-4.

Telefon (2)14-63.

Tallinnas, jaanuar 1932. a.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 43299-1

2. a.

ametikaaslane

Käesolevaga õpetajaskonna ülemaalse kutseorganisatsiooni — Eesti Õpetajate Liidu — nimel palume Teid lahkesti kaalumisele ja otsustamisele võtta õpetajate ühingusse astumise küsimus. Selle küsimuse selgitamiseks omalt poolt juhime Teie tähelepanu järgmistele asjaoludele:

Meie omariikluse päevil on tekkinud niihästi linnas kui maal määratu hulk igasuguseid organisatsioone. Neid on asutatud küll kultuurilis-heategevuslike eesmärkide taotlemiseks, küll ainelise kasu saamiseks; on neid tegutemas ilmavaateliste ja poliitiliste koondistena, on hulk neidki, kes ühendavad ühel ja samal ameti- või kutsealal töötavaid endi kutsehüvede arendamiseks ja kaitsmiseks. On ilmnemas isegi organisatsioonide *üleproduktiooni* tunnuseid; kõikjal ei jatku tarvilisel määral nõuetekõrgusel seisvaid tegelasi, sagedasti tuleb liikmeistki puudus.

Õpetaja töökoorem.

Õpetaja, see „maa sool“, tunneb end olevat kohustatud kaasa rühkima võimalikult paljudes organisatsioonides. Eriti maal ei saagi teisiti, sest esiteks puuduvad seal veel tarvilisel määral vilunud tegelased teistest seltskonnakihitidest, teiseks maksab meil ju ammust ajast vaade seltskonnas, et õpetaja-ametiga käivad kaasas tingimata seltskonnategelase kohused. Ja nii leiab iga kohusetundelik õpetaja pärast otsekohest päevatööd end täitmas kõige mitmekesisemaid ülesandeid kõige mitmekesisemates organisatsioonides. Sest õpetaja peab! Ja ta teebki seda, teeb väsimata, koormab end üle, ei luba enda jaoks ühtki vaba silmapilku, jätab unustusse oma edasiharimise, kirjanduse — selleks ei jatku ju aeg!

Ta ei oota selle eest kelleltki tänu, sest selle andjat ei ole — veel vähem ootab ta tasu — see oleks talle põhimõtteliselt vastuvõtmatu. Ainult siis, kui ta poliitilisel kihutuskoosolekul kuuleb vastutustundeit ja kasimata suuga demagoogilist erakonna agitaatorit õpetajaid laiskuses ja tasuahnuses siunamas, kes meie riigi vaeseks söövat, — siis kihvataks nagu ta sees mingisugune nõrk enesetunde vari, meelekibeduse sapp kipuks halvama töötahtmist, kustki kergiks nagu haavumise ja protesti-kihk — kuid ainult mõneks silmapilguks. Sest sel ja sel kellaajal on selle ja selle ühingu juhatuse koosolek, laulukoori harjutus, näitemängu proov — ja tuleval pühapäeval on ju pidul! . . .

Kutseühing võõraslaps.

Ainuke koht, kust õpetaja võib puududa täie õigusega ja südamerahuga, see on oma — õpetajate — kutseühingu koosolek. Selle eest ei tee talle keegi etteheiteid. Otse vastupidi: võimud, kellest oleneb õpetaja teenistus ja heaolu, leiavad sagedasti otse ebasoovitava õpetajal kuuluda oma kutseühingu liikmeks. Ehk kui veel liikmeks, siis — jumal hoidku — mitte juhatuse liikmeks! Sellest ei tule muud kui ainult pahandusi. Ja kalliks läheb: liikmemaksu võetakse 3—4 krooni aastas — see on ju $\frac{1}{300}$ keskmise õpetaja palgast! Tööd ja askeldust on teistegi organisatsioonidega küllalt, aega niigi juba vähe — ja väsimus, tülpimus ning tüdimus teeb vastumeelseks isegi mõtlemise kaugematest käikudest ja ülesandeist. „Las teised jändavad — tuleb nende tööst midagi — ega siis minagi ilma ei jää; ei tule — noh, mis siis tühja tuult taga ajada!“

On veel kaunis hulgate ametivendi ja õdesid, kes eemale on jäänud neil ja muil kaalutlusil õpetajate organisatsioonidest ja nende tööst. Vahest on neil selleks täieline õigus? Kas on õpetajate organisatsioon üldse tarvilik? Kas on tingimata tarvilik iga õpetaja kuulumine sellesse organisatsiooni?

Organiseerumine — eluline vajadus.

Õpetajate kutseühingulik liikumine ei ole ainult tänapäevane nähtus. Ei ole ammugi enam ühtki kultuurriiki, kus ei tegutseks õpetajate organisatsioon. Ei ole meil Eestiski enam ühtki kodumaa nurka, kus ei asuks õpetajate ühing. Ka meilgi on hulk ametivendi ja -õdesid — alul küll vähemus, kuid nüüd juba ligi 75% kõigist õpetajaist — kes juba 14 aastat kuuluvad organiseeritud õpetajate hulka ja teevad püsivalt tööd õpetajate ühinguis ja liitudes. Nad on jõudnud arusaamisele, et õpetaja, vaatamata oma suurele töökoormale teiste kasuks, peab leidma aega ja jõudu ka tööks oma organisatsioonis. Nad on koguni arvamusel, et õpetajate organisatsioonidest ja nende töö edukusest oleneb kogu Eesti kooli ja õpetajate saatus ja tulevik.

Millised kaalutlused, väited ja tõsiasiad on teinud neist tulised ja innustunud õpetajate organisatsioonide liikmed ja tegelased? Mis on viinud neid äratundmisele, et iga õpetaja — töötagu ta alg- või keskkoolis, keset linna rahutuid askeldusi või kaugete metsataguste vaikuses maal, — peab kuuluma õpetajate organisatsiooni liikmeks, peab osa võtma kogu organiseeritud õpetajaskonna ühise pere tööst ja jõupingutustest?

Neid kaalutlusi ja väiteid on väga palju. Ja tänapäev ei ole need väited enam paljas teooria, ilus unistus ja õhulosside kogu, vaid kümned korrad tõestunud ja käega katsutud tõsiasi, ümberlükkamatu tõekspidamine, realiteet.

Rahvavalitsuslikus riigikorras leiavad üksikute rahvakihtide elulised huvid tähelepanu ja rahuldumist ainult siis, kui need rahvakihid on tugevasti koondunud huviosaliste organisatsioonidesse. Üksiku häälel on nõrk ja kaob tüldises kõnekõminas, ei see ulatu naljalt kostma nende kõrvadeni, kelle hooletaks on üldise heakäekäigu juhtimine.

Mitmetuhandlise õpetajaspere hooldada, arendada ja kasvatada on rahvas andnud oma suurima ja kallihinnalisema varanduse — oma tuleviku lootuse, oma lapsed. Kõiki õpetajaid — töötagu nad alg-, täiendus-, kutse- või keskkoolis, linnas või maal — ühendab suur ühine eesmärk ja ülesanne — kasvatada inimest, kasvatada väarikaid ühiskonna liikmeid ja riigikodanikke. Suur ülesanne nõuab väärilisi ülesande täitjaid ja väärilisi ülesannete täitmise võimalusi ning töötingimusi. Õpetajate organisatsioonide ülesanne ei ole enam ega vähem, kui hoolitseda nende võimaluste ja tingimuste loomise eest.

Meie sihid ja teed.

Eesti õpetajate organisatsioonide eesmärk on seepärast: *hastikorraldatud ja ajanõuete kõrgusel seisev Eesti kool, mille hingeks oma ülesannete kõrgusel seisev ja oma õigustes kindlustatud Eesti õpetajaskond.*

Milliseid teid kaudu ja milliste tagajärgedega püüavad läheneda õpetajate organisatsioonid, nii kohalikud ühingud, maakondade liidud, kui ka nende keskkorraldus — Eesti Õpetajate Liit — sellele eesmärgile?

Õpetajate esmajooneline ülesanne on hoolitseda koolitöö arenemist soodustavate *väliste tingimuste* eest, lahendada otstarbekohaselt *kooli õiguslik seisukord*. *Kooli seadusandlus* on olnud seepärast alati õpetajate organisatsioonide erilise tähelepanu osaline. Õpetajate organisatsioonid on võtnud ja võtavad osa kõigi koolisse puutuvate seaduste väljatöötamisest, rajanud sihtjooni ja püüdnud seadusi kohandada tegelikkudele koolielu nõuetele ja kasvatustöö printsiipidele. Nad on algatanud uute seaduste väljatöötamist ja endistes ilmsiks tulnud puuduste korrigeerimist. Eesti praegune koolikorraldus — see on oma põhijoontes rajatud õpetajate organisatsioonide poolt püstitatud põhimõtetele, *see on organiseeritud õpetajaskonna kollektiivse töö ja jõupingutuste hiilgavam saavutus*.

Kooli *sisulise külje arendamine ja õpetusliku tasapinna tõstmine* kohase õppematerjali leidmise, õppemeetodite uurimise, kasvatusteaduslikkude küsimuste selgitamise jne. kaudu on õpetajate organisatsioonide alaliseks mureks. Organiseeritud õpetajaskond oma kongresside, koosolekute nõupidamiste ja toimkondade kaudu on liikuma pannud ja kogu õpetajaskonna, samuti aga ka koolist huvitatud seltskonna, omanduseks teinud uue aja kasvatuslikud põhimõtted, näidanud tee nendele lähenemiseks ja nende teostamiseks.

Õpetajate õpetuslikkude võimete tõstmine edasiharimiskursuste, referaatide, kasvatusteadusliku kirjanduse levitamise jne. kaudu on õpetajate organisatsioonidele tähtsamaid tegevusalasid.

Juhitud teadmisest, et õpetaja saab anduda oma suure ja vastutusrikka ülesande täitmisele ainult siis, kui ühiskond, kelle teenistuses ta seisab, kindlustab talle väärilise õigusliku ja majandusliku olukorra, *on õpetajate organisatsioonid seisnud vahetpidamata õpetajate õiguslikkude ja majanduslikkude huvide valvel*. See on olnud õpetajate organisatsioonide tähtsaim, aga ka raskeim ülesanne. Kuid vaatamata sellele, et õpetajaskonna nõudmised tema õigusliku ja majandusliku olukorra kindlustamise sihis on leidnud sagedasti kõige vihasemat vastuseismist, ei ole ometi organiseeritud õpetajaskonna töö siingi jäänud silmapaistvate tagajärgedeta. Peale pikka ja visa võitlust on läinud õpetajate organisatsioonidel korda saavutada õpetajate palgas ja õigustes (pension jne.) üheväärilisust teiste vastavate asutuste riigiteenijatega. Eriti viimaste aegade suurte koondamiste ja kärpimiste ajajärkudel on suudetud organiseeritud jõuga esialgseid hoolimatuid lõikamise kavatsusi kas täiesti ära hoida või tunduval määral pehmendada. On muretsetud kutsehuvilise ja juriidilise abi saamise eest, organiseeritud ja antud rahalistki abi koondatud või muidu puudustkannatavaile ametikaaslasile — ühinguteliikmetele. Õpetajate organisatsioonid on vastu pidanud mitu ägedat palgavõitluse ajajärku, kus sagedasti on tulnud visalt heidelda õpetajate varemsaavutatud õiguste kärpimiste ja kitsendamiste vastu. — Tänu õpetajate organisatsioonide tööle ei ole praegusaja õpetaja enam ülemuste meeleolude ja tujude mängukann nagu endistel aegadel, vaid iseseisev ja vastutav töömees, kellel mitte ainult ei tohi, vaid *peavad olema* oma kindlad seisukohad ja vaated oma töö korraldamisel.

Kõigi jõudude koondamisele!

Ülaltooduga oleme märkinud üldistes lausetes need piirid, milles liigub õpetajate organisatsioonide töö; neis lausetes oleme saanud tuua ainult üksikuid silmapaistvamaid selle töö saavutusi. Kuid sellestki peaks selguma igale heatahtlikule vaatele, et õpetajate organisatsioonid oma enam kui tosinaaastase tegevuse kestes on teinud määratu suure töö Eesti kooli loomisel ja õpetajate õiguste kaitsmisel. Suur enamus Eesti õpetajaist on sellest tööst osa võtnud ja seda tööd kannud; kuid on veel terve hulk ametikaaslasid, kes siiajani on seisnud kõrval sellest tööst. Ees seisab veel hulk suuri ülesandeid.

Nende lahendamine on *kõigi* teadlikkude ja oma töösse kiindunud õpetajate huvides. Õpetaja esimene ülesanne on siiski *kool*, seepärast *peab* muude ülesannete kõrval eestkätt selle organisatsiooni tööst osavõtmiseks aega ja võimalusi leidma, mis taotleb kooli huvisid.

Seepärast, ametikaaslane, kes Teie seni veel ei ole astunud oma kutseorganisatsiooni liikmeks: ärge unustage, et kogu õpetajaskonna huvid on ka Teie huvid. Teie kasvatate oma õpilasi vastutustundelisteks ühiskonna liikmeiks, kellele peab olema püha põhimõte: üks kõigi, kõik ühe eest; olete sisendanud neile, et ühiste ülesannete täitmisel ja ühiste huvide taotlemisel kellelgi asjaosalisel ei ole õigust oma osa täitmisest hoiduda kõrvale ja oma koormat vee-
retada teiste õlgadele. Meie organisatsiooni saavutuste osaline olete ka Teie— kuidas sobib Teil seista kõrval, kui teised rühivad teha tööd ja kannavad kohustusi ka Teie heaks?!

Teie tegevuspiirkonnas asub õpetajate ühing; otsige ta veel täna üles ja liituge organiseerunud ametikaaslastega. Peaks aga selguma, et ühing Teie nõudeid ei rahulda, et tal on vigu ja puudusi, mis ei võimalda tal pakkuda oma liikmetele kõiki hüvesid maksimaalses ulatuses, siis teadke, et need vead peame parandama ise. Kus viga näed laita, seal tule ja aita!

Olgu meie tähtsaim ülesanne käesoleval raskuste ja kriisiajal *kõigi jõudude koondamine Eesti kooli kaitseks*.

Eesti Õpetajate Liidu esimees: *E. Martinson*.

Juhatuse liikmed: *P. Adamson, A. Janson, J. Kents, O. J. Kiesel, M. Koch, A. Kuks, E. Nurm, H. Rajamaa, T. Randvere, P. Raudsepp, H. Roos, J. Rummo, J. Söödor, J. Tamm, J. Unt, A. Veiderman, M. Välbe*.

E. Õ. Liidu sekretär: *J. Elango*.

Õpetajaskonna häälekandjad:

Kasvatus. Kasvatusteaduslik ajakiri ja Eesti Õpetajate Liidu häälekandja. Asutatud 1919. a. Pea- ja vastutav toimetaja: *E. Martinson*. Tellimishind: aastas 5 kr., poolaastas 2 kr. 50 s. Üksiknumber 75 s.

Õpetajate Leht. Kutseteadliku õpetajaskonna häälekandja. Asutatud 1930. a. Tegevtoimetaja: *J. Elango*; vastutav toimetaja: *A. Janson*. Ilmub kord nädalas. Tellimishind: aastas 4 kr., poolaastas 2 kr., veerandaastas 1 kr.

Lootusringi Juht. Karskuskasvatustöö ajakiri. Asutatud 1928. a. Tegev toimetaja: *P. Kochtitsky*; vastutav toimetaja: *H. Roos*. Tellimishind: 50 senti õppeaastas.

Toimetuste ja talituste aadress: Tatari tän. 3-4, Tallinna.